



Aktivering av offentliga rum i Malmö

- En undersökning om skateboard som trygghetsskapande verktyg

Activation of public spaces in Malmö - A study on skateboarding as a tool of security.

André Svedberg

Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitekturprogrammet

Alnarp 2023



Aktivering av offentliga rum i Malmö - En undersökning om skateboard som trygghetsskapande verktyg.

Activation of public spaces in Malmö - A study on skateboarding as a tool of security.

André Svedberg

Handledare: Karl Lövré, SLU, institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Helena Mellqvist, SLU, institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur

Kurskod: EX0845

Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet

Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2023

Omslagsbild: Fotografi över Konsthallstorget. André Svedberg 2023.

Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.

Nyckelord: Trygghet, Skateboard, Aktiva rum, Offentlig miljö

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Inom stad- och samhällsplanering är det viktigt att tänka på medborgares trygghet ur ett planeringsperspektiv. Aktiva platser i stadens rum upplevs som mer trygga från brukare. Skateboard kan ses som en spontan aktivitet på offentliga platser som kan skapa levande och trygga rum. I gestaltungsarbetet kan planerare designa för en tryggare plats och inverka på design som kan gynna skateboardåkare. Genom att göra offentliga platser mer aktiva ökar sannolikheten att skapa trygga rum.

Målet med uppsatsen är att få en djupare förståelse över skateboard och trygghet för att se om attributen kan samverka med varandra. I uppsatsen undersöks hur offentliga platser planerats för aktivitet, men även hur platser återaktiveras för att höja graden av aktivitet. Vidare diskuteras komplexiteten kring skateboard och vilka sociala och kulturella värden som planerare kan dra nytta av i stadens rum. I uppsatsen belyses två specifika platser i Malmö: Konsthallstorget och Nobeltorget. Senare i uppsatsen presenteras en sammanfattad platsanalys som visar på huruvida Konsthallstorget och Nobeltorget uppfyller kriterierna för en trygg offentlig plats. Vidare kommer en undersökning göras för att se om skateboard kan göra en plats tryggare. För att ta reda på om skateboard kan verka som trygghetsskapande intervjuas brukare på plats, två yrkesskickliga kandidater samt skateboardåkare. Resultatet presenteras i sista delen där analys, teori och intervjuer sammanställs för att diskutera om skateboard kan användas som ett trygghetsskapande verktyg.

Nyckelord: Trygghet, Skateboard, Aktiva rum, Offentlig miljö

Abstract

Within city and community planning, it is important to think about citizens' safety from a planning perspective. Active places in the city's spaces are perceived by users as more secure.

Skateboarding can be seen as a spontaneous activity in public spaces that can create lively and secure spaces. In the design work, planners can design for a safe place and involve designs that can benefit skateboarders. By making public spaces more active, the likelihood of creating safer spaces increases.

The goal of the essay is to gain a deeper understanding of skateboarding and security to see if the attributes can interact with each other. The essay examines how public places have been planned for activity, but also how places reactivate to increase the level of activity. Furthermore, there will be a discussion from the complexity of skateboarding and the social and cultural values that planners can take advantage of in the city's spaces. The essay highlights two specific places in Malmö: Konsthallstorget and Nobeltorget. Later in the essay, a summarized site analysis is presented that shows whether Konsthallstorget and Nobeltorget meet the criteria for a safe public place. Additionally, an investigation will be conducted to see if skateboarding can make a place more secure. To find out if skateboarding can act as a security tool, there will be interviews with users on site, interviews with two skilled qualified candidates and skateboarders. The results are presented in the last part, where analysis, theory and interviews are compiled to discuss whether skateboarding can be used as a security tool.

Keywords: Security, Skateboard, Activity, Public space

Innehållsförteckning

1.	Inledning	9
1.1	Bakgrund.....	9
1.2	Mål och syfte.....	10
1.3	Frågeställningar	10
1.4	Metod och material.....	10
1.4.1	Avgränsning	11
1.4.2	Litteraturstudier.....	11
1.4.3	Expertintervjuer	11
1.4.4	Platsbesök och intervjuer.....	11
1.4.5	Enkätundersökning	12
1.5	Begreppsdefinitioner.....	13
2.	Bakgrund om skateboard	14
2.1	Staden som lekfullt område.....	14
2.2	Skateboard som subkultur	15
2.3	Territorialitet – en kamp om platsen.....	16
2.4	Sammanfattning om skateboard	16
3.	Trygghet i stadsrum	17
3.1	Vad upplevs som trygg miljö?.....	17
3.2	Teoretiska kriterier för trygga rum.....	18
3.2.1	Aktivitet som en trygghetsskapande åtgärd.....	19
3.3	Trygghetsskapande gestaltning.....	20
3.3.1	De fyra utformningsprinciperna	20
3.4	Sammanfattning om trygga stadsrum.....	21
4.	Malmö stads planeringsarbete	22
4.1	Trygghetsskapande åtgärder.....	22
4.1.1	Mångfunktionalitet.....	22
4.1.2	Spontana mötesplatser.....	22
4.2	Malmö stads profileringsarbete.....	23
5.	Nobeltorget och Konsthallstorget	24
5.1	Konsthallstorget	25
5.2	Nobeltorget.....	26

6.	Intervjuer och analyser.....	27
6.1	Platsanalys	27
6.1.1	Konsthallstorget.....	27
6.1.2	Nobeltorget.....	31
6.2	Platsbesökta intervjuer	35
6.2.1	Konsthallstorget.....	36
6.2.2	Nobeltorget.....	38
6.3	Skateboardåkare tankar om Nobeltorget och Konsthallstorget från enkätundersökning	41
6.4	Expertintervjuer.....	43
6.4.1	Varför Malmö stad satsar på skateboard.....	43
6.4.2	Hur städer gynnas över skateboard som aktivitet	44
6.4.3	Planering för skateanpassad design från en landskapsarkitekts perspektiv	45
6.4.4	Hur en plats aktiveras.....	46
6.4.5	Varför offentliga platser i Malmö aktiveras för skateboard	46
6.4.6	Utmaningar av att aktivera platser	47
7.	Diskussion och avslutning	48
7.1	Metodreflektion	51
	Referenser	52
	Figurförteckning	55
	Tack	56

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I en stadsmiljö har varje enskild individ rätt till att känna sig trygg. När gator och torg gapar tomma ökar risken för att individer känner sig otrygga (Boverket, 2010). Folktomma områden och oanvända platser är ett problem i samhället och risken för kriminalitet och långsiktigt förfall ökar med stor sannolikhet (ibid.).

I dagens samhälle blir det allt vanligare att planera för offentliga miljöer med syfte att öka mänsklig närvaro och fungera som trygga platser (Boverket, 2010). Trygghetsarbete är en viktig del i planeringsprocessen för att öka tilliten mellan människan och staden (ibid.). Att skapa offentliga platser, som har potential till hög grad av aktivitet, kan vara betydande för hur människor upplever trygghet.

Inom Malmös fastighets- och gatukontor har det sedan några år tillbaka blivit en norm att planera in skateboard som en spontan aktivitet för att ”aktivera” vissa offentliga miljöer (Malmö stad, 2018a). Malmö stad väljer att arbeta med ett bejakande tillvägagångssätt genom att integrera skateboard i offentliga miljöer. Idag finns det flera exempel på offentliga platser där skateboard integreras; Värnhemstorget, Nobeltorget, Konsthallstorget samt flera.

Malmö stads integreringsarbete med skateboard är ett unikt sätt att arbeta på, och tillvägagångssättet sprider internationell uppmärksamhet. Detta är ett av många sätt som Malmö stad väljer att profilera sig som en ung, aktiv och tillåtande stad (Malmö stad 2015).

1.2 Mål och syfte

Målsättning med kandidatarbetet är att undersöka om skateboard har en relevant roll för offentliga platser när det gäller aktivitet, trygghet och användning. I arbetet undersöks hur en planerare, med hjälp av skateboard som verktyg, kan arbeta i förebyggande syfte för att skapa aktiva och trygga rum i staden. Uppsatsen tar även stöd i teorier kring planering och aktivitet som ställs mot empiriska fakta.

Syftet med arbetet är att få människor som arbetar med stadsplanering, landskapsarkitektur och samhällsplanering att förstå värdet i att planera för mångfunktionella och aktiva ytor i stadens rum, få en fördjupad förståelse om skateboard samt att informera om Malmö stads unika arbetssätt kring skatevänlig integrering. Genom att ta lärdom av hur Malmö stad i efterhand aktiverar platser, kan en planerare mottaga kunskapen för att applicera den i planeringsskedet. Arbetet ska även fungera som inspiration till uppsatser eller forskning inom liknande område.

Ämnesvalet till kandidatuppsatsen är även viktigt för mig då jag själv är en aktiv skateboardåkare. Med hjälp av all insamlad information kan jag lära mig på ett djupare plan om hur planering, process, brukare och trygghet associeras med landskapsarkitektens roll.

1.3 Frågeställningar

Hur kan offentliga platser aktiveras genom att använda skateboard som verktyg?

Hur ser planeringsprocessen ut för trygghetsskapande gestaltning i staden?

Vilka faktorer spelar roll för att en skateboardåkare ska ta en plats i anspråk?

1.4 Metod och material

Materialet i uppsatsen består av litteraturstudier, intervjuer, enkäter och platsbesök. Till en början kommer informationsinhämtningen bestå av litteraturstudier för att på ett djupare plan beskriva skateboard, aktivitet och trygghet. I uppsatsen används en deduktiv metod där vedertagna teorier sedan empiriskt provas (Patel & Davidson 2003).

1.4.1 Avgränsning

Arbetet avgränsas till två offentliga torg som Malmö stad har aktiverat (Malmö stad, 2015). De två torgen är Konsthallstorget och Nobeltorget. Aktiveringen har skett i form av en skateanpassad yta på delar av torgen. I avgränsningen görs en undersökande jämförelse mellan de två torgen.

1.4.2 Litteraturstudier

I litteraturstudien hämtas teorier från Jane Jacobs *The Death and Life of Great American Cities* (1961), Jan Gehl *Livet mellem husene* (1971), Ian Borden *Skateboarding, space and the city: architecture and the body* (2001) och Göteborg stad *Parker och naturområden. Riktlinjer för jämställdhetsarbete* (2014). Viktiga planprogram, gestaltungs-förslag och avhandlingar kommer även att undersökas för arbetets avgränsning. Studierna kommer sedan att presentera teorier, tillämpade arbetssätt, analyser och relevant bakgrundsinformation som ökar förståelsen av uppsatsens ämnen för läsaren.

I sökandet efter litteratur har följande program använts: Google Scholar och SLU-bibliotek Primo. Sökord som varit relevant för uppsatsen var: "public space", "safety + public space", "skateboard", "skateboard + public space", "skateboard + design", "landscape theory", "trygghetsskapande" med flera.

1.4.3 Expertintervjuer

Skateboard är ett relativt smalt ämne inom forskning och tidigare studier. Det anses också vara ett komplext fenomen som är svårt att besvara endast från vetenskapliga studier. För att få en djupare insikt och bredare förståelse kopplat till skateboard och planering, gestaltning och kultur har jag använt mig av två yrkesskickliga kandidater: Gustav Svanborg Edén och Fredrik Angner. De två kandidaterna har även lång erfarenhet och kompetens av skateboard. Expertintervjuerna var metodiskt semi-strukturerade (Wagenaar, 2011). Intervjuerna genomfördes på Zoom under cirka en timmes samtal per intervju.

1.4.4 Platsbesök och intervjuer

Under platsbesöken genomfördes platsanalyser och intervjuer på Konsthallstorget och Nobeltorget i Malmö. Besöken skedde under goda väderförhållanden för att komma i kontakt med så många användare som möjligt. Oftast är offentliga platser som mest aktiva under varmare årstid. På grund av bristfällig närvaro av användare på plats, genomfördes två återbesök på båda platserna. Syftet med platsbesökta intervjuer var att få en tydligare förståelse över hur brukare upplever de två torgen i form av trygghet, design och skateboardåkning. Syftet med platsanalyserna var för att få en fördjupad insikt om rumslighet på platserna,

uppdelning av funktion och gestaltning (Boverket, 2022). Platsanalyserna tar stöd från de fyra utformningsprinciperna som presenteras under sektion 3.3.1 (Göteborg stad, 2014).

1.4.5 Enkätundersökning

I en enkätundersökning kontaktades 14 skateboardåkare i Malmö för att få svar på frågor kring skateboardåkning och trygghet på Konsthallstorget samt Nobeltorget. Samtliga deltagare var bekanta eller vänner till mig som jag på förhand visste hade bra lokalkännedom om Malmö. I enkätundersökningen låg svarsfrekvensen på 85%, varav 16% var kvinnor och 84% var män. För enkätundersökningen selekterades deltagare som har olika skicklighetsnivåer, bakgrunder, ålder, preferenser och rutiner för att få svar från en varierad grupp.

Enkätundersökningen bestod av 13 frågor där deltagare under olika scenarion beskrev deras egna upplevelser av Konsthallstorget och Nobeltorget samt en fråga om preferenser kring en bra skateyta. Frågorna gav utrymme för deltagarna att beskriva eller förklara ytterligare kring deras tankar.

1.5 Begreppsdefinitioner

DIY	Akronym som står för Do It Yourself. Begrepp innebär att skapa eller bygga något på egen hand utan experthjälp.
Hostile architecture	Medveten stadsdesign för att exkludera vissa användare.
Skateanpassad yta	En yta som gestaltats som skatevänlig eller i efterhand har gjorts om till mer skatebar.
Skate plaza	En urban miljö som har objekt lämpliga för skateboard.
Street skating	En typ av skateboardåkning där utövaren åker i stadsmiljö och utnyttjar stadens resurser, exempelvis på en bänk eller ett räcke.
Vertramp	En vertramp består av två böjda ramper med en platt yta mellan dessa. Ramperna avslutas upptill vertikalt.

2. Bakgrund om skateboard

2.1 Staden som lekfullt område

Ingen vet helt säkert vem som var först med att åka skateboard. Det finns många olika teorier om hur aktiviteten startades och när detta ägde rum. Något som många är överens om är att skateboarden fick sitt stora genomslag i USA i slutet av 1950-talet (Borden, 2001).

Runt 1960-talets slut blev skateboarden alltmer populär bland surfare på västkusten vilket tog aktiviteten till en ny nivå (Borden 2001). Redan på 1960-talet var stadens gator ett användningsområde för skateboardåkare. Under 1960-talet användes skateboarden som ett verktyg för att utforska stadens rum. Den moderna arkitekturen i USA var en viktig förutsättning för skateboardens utveckling i staden (ibid.).

Det fanns hela tiden en stor upptäckarlust och nyfikenhet bland skateboardåkare. Enligt Borden (2011) begränsar sig aldrig skateboardåkare till en särskild plats i staden. Fysiska miljöer med särskilda arkitektoniska element är en del av spänningen för att testa sig fram.

Det har sedan länge funnits en motarbetning av skateboardåkare inne i stadens rum (Borden, 2001). Kulturen kring skateboard har länge varit kontroversiellt då anspråkstagande av privat mark eller felaktigt utnyttjande av stadens resurser skapat diskrepans. Detta var starten till att renodlade skateboardparker anlades, placerade i städernas utkanter. Utrymmen där skateboardåkare inte stör eller hamnar i konflikt med andra människor (ibid.).

I början på 1990-talet blev det mer vanligt att återigen åka skateboard inne i stadens rum, detta kallas 'Street skating' (Borden, 2001). Idag är Street skating en av de mest populära stilarna inom skateboardåkning. Skateboardåkare utnyttjar städernas offentliga utrymmen och söker sig än idag till nya platser. Inom Street skating kan skateboardåkningen ske på exempelvis bänkar, utför trappor, på

trottoarkanter och nedför räcken i offentliga rum. Street skating är även en kultur som kretsar kring videoinspelning, fotografering och offentlig uppvisning (ibid.).

2.2 Skateboard som subkultur

Skateboard har ur ett historiskt perspektiv ett starkt fäste som en subkultur där skateboard tenderar att separeras från andra kulturella grupper (Borden, 2001). Subkulturen består av en viss typ av klädstil, språk, kroppsspråk och jargong.

Skateboardkulturen överskrider i de allra flesta fall barriärer som ålder, kön, social klasstillhörighet och etnicitet (Borden, 2001). Med andra ord har de flesta som börjar åka eller åker skateboard olika bakgrunder, ursprung och ålder. Det betyder dessutom att skateboardåkare möter och utbyter kulturella och sociala värderingar.



Figur 1: Skejtare (Svedberg 2023)

2.3 Territorialitet – en kamp om platsen

I stadens rum möts individer av ytor som delas sinsemellan. I offentliga miljöer, till skillnad från privata, existerar vanligtvis ingen individuell kontroll över vem som faktiskt får och inte får använda en yta (Kärrholm, 2004). Undermedvetet eller medvetet kan det uppstå hierarkier av användandet av en plats vilket kallas 'territorialitet' (Sack, 1986). Territorialitet handlar om att ta rumslig kontroll över ett geografiskt område av en individ eller en grupp (Sack, 1986). Att annektera och ta rumslig kontroll över en plats innebär att användare skapar territoriella platser (Habraken, 1998).

Territorialitet kan uppstå spontant på en plats. Habraken (1998) nämner ett intressant exempel där en man i New Yorks tunnelbaneuppgång tagit en plats i anspråk för att utöva musik. Människor håller ett visst avstånd från musikanten när de passerar eller stannar till. Publiken visar respekt för musikantens anspråkstagande utan att ifrågasätta hans rätt till territorialitet. Territorialitet är inget beständigt begrepp på en plats, det handlar snarare om tillfälliga platser som annekteras (ibid.). Spontana aktiviteter som skateboard, BMX eller parkour kan vara exempel på andra aktiviteter där tillfällig territorialitet uppstår.

Det kan uppstå intressekonflikter då en skateboardåkare tar en plats i anspråk (Borden, 2001). Konflikten kan exempelvis handla om vem, i det offentliga rummet, som har rätt till platsen (ibid.). Problematiken kan uppstå då den rumsliga kontrollen från utövaren drabbar en annan användare av platsen. Samexistens på offentliga platser kan i vissa fall upphöra där territorialitet uppstår.

2.4 Sammanfattning om skateboard

Skateboard har sedan lång tid tillbaka använts som ett verktyg för att utnyttja stadens resurser på ett lekfullt sätt. Under skateboardkulturens tillväxt har städer motarbetat skateboardåkare från stadens rum och anlagt skateboardparker utanför stadens centrala gränser (Borden, 2001). Det moderna sättet att åka skateboard på handlar delvis om att åka i stadens offentliga rum. När en skateboardåkare tar en offentlig plats i anspråk uppstår en territorialitet – en rumslig kontroll. Territorialitet sker medvetet eller undermedvetet. I vissa fall kan det medföra negativa konsekvenser då intressekonflikter kan uppstå i offentliga sammanhang (Habraken, 1998).

3. Trygghet i stadsrum

3.1 Vad upplevs som trygg miljö?

Att känna trygghet i stadens offentliga rum är en grundläggande rättighet för varje människa. Boverket (2022) skriver att trygghet ”är den känsla som utlöses när en individ tolkar en fysisk miljöns utformning och användning genom att sinnesintryck kombineras med såväl egna erfarenheter, som med andra individers eller mediers beskrivningar av risken för att utsättas för brott eller hotfulla situationer”. En trygghetskänsla upplevs alltså olika för varje individ beroende på fysiska förutsättningar och tidigare upplevda erfarenheter.

Det finns förstås en gradient av trygghetsupplevelser för olika platser. Generellt kan en trygg offentlig plats beskrivas som att den går att överblicka, att den ger kontakt med omgivning, att den är befolkad, att den går att orientera sig i, att den kombinerar vägar med bebyggelse samt att den är välskött (Boverket 2010). Samtidigt kan en otrygg plats förknippas med instängdhet, platser som inte är överblickbara, är obefolkad, svårorienterad och förfallen (Boverket 2010). Otrygghet är ett problem som många inblandade tjänstepersoner och planerare kan ställas inför. Det finns allt som oftast ingen ensidig lösning på problematiken, dock finns generella metoder som kan vara användbara.

I en större folksamling kan det vara enklare för en individ att känna sig trygg (Boverket 2010). Ett större naturligt flöde av människor skapar ofta en känsla av anonymitet och en ensam individ har enklare för att smälta in i miljön. Genom att se andra människor omkring sig, eller att själv bli sedd av andra, upplevs som trygghetsskapande i de flesta fall (ibid.).

I offentliga rum kan det vara av stor betydelse vem eller vilka du möter. Boverket (2010) menar att en stor variation av olika människor är det som är bäst tillämpat för att skapa trygga miljöer. En mångfaldig brukargrupp gör det enklare för individer att känna tillhörighet till andra. En inkludering av flera olika typer av användare visar sig vara en lukrativ strategi bland planerare (ibid.).

Otrygghet kan uppstå av erfarenhet, rykten eller personliga relationer/inlärda föreställningar om att en specifik plats är farlig att vistas på (Boverket 2010). Enligt Nationella trygghetsundersökningen år 2022 upplever ungefär en tredjedel av befolkningen i ålder 16–81, att de känner sig mycket otrygga, eller ganska otrygga vid utevistelse under en sen kväll (BRÅ, 2022). Undersökningen visar även på att aktiviteter i offentliga rum vanligtvis minskar under sena kvällar. Mindre aktivitet kan följaktligen ge upphov till större oro bland besökare (BRÅ, 2022).

3.2 Teoretiska kriterier för trygga rum

Jane Jacobs var en författare samt arkitektur- och stadsplaneringskritiker som har intressanta teorier om trygghetsskapande som beskrivs i boken *The Death and Life of Great American Cities* (1961). Jacobs (1961) beskriver teorier om trygghet på offentliga platser och gaturum genom att formulera tre huvudsakliga kriterier.

Första kriteriet handlar om att det ska finnas en tydlig gränsdragning mellan vad som är offentligt utrymme och vad som upplevs som privat utrymme. Det är en viktig förutsättning att inte låta det privata och offentliga blandas för att upprätthålla en trygg offentlig miljö, menar Jacobs (1961). Om en plats har en tydlig gränsdragning, underlättar besökares avkodning och orienterbarhet.

Det andra kriteriet beskriver att det måste finnas en övervakning för att erhålla hög kvalitet och ökad trygghet. En övervakning eller en känsla av mänsklig närvaro kring en offentlig miljö kan upplevas betryggande för individer (Jacobs, 1961). Övervakning i detta sammanhang kan betyda att det finns trafik, byggnader, bostäder eller verksamheter i närheten av offentlig miljö där människor har uppsikt över varandra. Vidare beskriver Jacobs (1961) hur människor som bor eller arbetar vid en offentlig miljö har ett sympatiskt förhållningssätt till sin plats. En känslomässig relation till sin omgivning skapar en tryggare miljö bland människor (ibid.).

Det tredje kriteriet handlar om att det ska finnas en kontinuerlig aktivitet från människor i offentlig miljö eller gaturum (Jacobs, 1961). Finns det aktivitet på en plats kan det följaktligen öka eller bidra till andra aktiviteter (ibid.). Fortsättningsvis menar Jacobs (1961) att människor njuter av att se andra människor i offentliga miljöer.

3.2.1 Aktivitet som en trygghetsskapande åtgärd

I många städer prioriteras hög grad av aktivitet i offentliga miljöer. Aktivitet under dygnets alla timmar är viktigt för att skapa trygga platser (Boverket, 2010). Aktivitet på en offentlig plats kan innebära olika sätt för hur individen rör sig, använder eller tar del av platsen. Jan Gehl, som är arkitekt och professor inom stadsplanering, nämner några intressanta uppdelningar kring aktiviteter i sin bok *Livet mellem husene* (1971). Enligt Gehl (1971) finns det tre olika aktiviteter i offentliga rum: nödvändiga aktiviteter, valbara aktiviteter och sociala aktiviteter.

De nödvändiga aktiviteterna beskrivs som utförande av ärenden eller ändamål för att till exempel ta sig till skolan, jobbet eller matbutiken. Inom de nödvändiga aktiviteterna har den fysiska utformningen ingen större påverkan och kan ske under många olika omständigheter (Gehl, 1971).

Valbara aktiviteter kan handla om att ta sig utomhus för att få frisk luft, ta en promenad i solen eller sätta sig på en bänk i en park. Valbara aktiviteter är beroende av gynnsamma förutsättningar utomhus och den offentliga miljöns utformning har en stark påverkan (Gehl, 1971). Aktiviteten byggs även på en vilja från människor, att ta sig ut i syfte att erhålla rekreationsvärden.

Inom sociala aktiviteter menar Gehl (1971) att det är ett sätt för människor att söka kontakt och interagera med andra i offentliga miljöer. Den sociala aktiviteten handlar om att möta, se och höra andra människor i sin omgivning. Aktiviteten kan innefatta passiv kontakt likaväl som att människor konverserar, utför gemensamma aktiviteter eller hälsar på varandra under spontana möten (ibid.).

De tre nämnda kategorierna av aktivitet sker ofta som en hybrid av varandra beroende på kontext, miljö och vilja. Sociala aktiviteter kan vara en nyckel till att skapa levande miljöer så som torg, parker eller andra offentliga mötesplatser. Sociala aktiviteter kan visa sig påverkas av stadsplanering och den arkitektoniska rumsligheten (Gehl, 1971). Vidare menar Gehl (1971) att kvalitén på platsen och dess fysiska utformning kan vara avgörande för vilken typ av aktivitet som äger rum. I en god fysiskt utformad miljö är människor mer benägna att använda platsen både längre och oftare. Om platsen upprätthåller en hög kvalitet är sannolikheten stor att alla de tre nämnda aktiviteter inträffar (Gehl, 1971).

3.3 Trygghetsskapande gestaltning

Trygghetsskapande gestaltning syftar till att planera, undersöka och omvandla platser till fysiskt trygga miljöer (Boverket, 2010). Planerare och beslutsfattare kan med fördel gestalta platser med olika användningsområden under flera tidpunkter och årstider. Boverket (2010) menar att flera funktioner på samma yta kan leda till ökad aktivitet och större genomströmning av människor, och att detta i sin tur kan leda till ökad trygghet.

Från Göteborgs stads *riktlinjer för trygghetsskapande i offentliga miljöer* (2014) utgår kommunen från fyra utformningsprinciper för trygghetsskapande åtgärder. Utformningsprinciperna gäller för planering, underhåll och nybyggnation. De fyra utformningsprinciperna består av: multifunktionella ytor, en plats som möjliggör besökare att vara on stage, off stage och back stage, god orienterbarhet samt kringgå stereotypa normer av kvinnor och män inom statyer och skulpturer (ibid.).

3.3.1 De fyra utformningsprinciperna

Den första utformningsprincipen belyser vikten av mångfunktionella ytor gällande trygghet (Göteborg stad, 2014). Med mångfunktionella ytor ges upphov till fler anledningar att besöka en plats i staden. Om en plats endast har riktat in sig på en specifik användning utesluts andra målgrupper. Vidare beskriver Göteborgs stad (2014) att storleken har en viktig betydelse för platsens mångfunktionalitet. Det är nödvändigt att platsen är tillräckligt stor för att kunna innefatta fler användningsområden. Om platsen har en liten yta med många olika funktioner kan det öka risken för konflikter bland användare (ibid.).

Den andra utformningsprincipen beskriver en uppdelning av en offentlig plats när en brukare har behov av att vila eller fysiskt aktivera sig. Uppdelningen fördelas inom tre olika begrepp: on stage, backstage och off stage (Göteborg stad, 2014). Dessa begrepp är självmedvetna val från användare när de vistas på olika ytor.

On stage kan beskrivas som ett område där individen tydligt kan betraktas av andra, exempelvis att individen visar upp sig på en plattform vid ett torgs centrala rum. Göteborgs stad (2014) beskriver on stage som "aktörer på en scen". On stage innebär att en eller flera användare av en frivillig anledning väljer att bli beskådad från andra människor (Göteborg stad, 2014).

Backstage betyder i detta sammanhang att det finns en valmöjlighet där användaren kan göra sin aktivitet ifred utan att bli iakttagen av andra (Göteborg stad, 2014). Det kan innebära att en användare vistas i utkanten eller befinner sig i en mer gömd miljö på platsen.

Off stage handlar om att användaren befinner sig vid sidan av områdets centrum, exempelvis sittandes vid sidan av en skatepark (Göteborg stad 2014). Om en användare befinner sig off stage är det möjligt för individen att inta en åskådarroll.

Den tredje utformningsprincipen visar på att en god orienterbarhet är nödvändig för en trygg miljö (Göteborg stad, 2014). Orienterbarheten utgår från hur användare kodar av en plats när de besöker den för första gången. Finns det en tydlig orientering av platsen ökar det tryggheten för ovana besökare. Det kan även öka självsäkerheten för en användare där de enklare kan välja sitt rörelsemönster över platsen (ibid.).

Den fjärde utformningsprincipen handlar om hur staden ska undvika stereotypa normer av kvinnor och män från statyer, figurer eller avbildningar (Göteborg stad, 2014). Statyer, figurer eller avbildningar som objektifierar kvinnor eller män kan ”förstärka eller försvaga könsstereotypa föreställningar om kvinnor och män” (ibid.). Fortsättningsvis beskriver Göteborg stad (2014) att tredimensionella objekt eller statyer kan påverka hur vi upplever stadsrummet. Det handlar om historiska föreställningar om hur män och kvinnor tidigare porträtterats i staden där kvinnor oftast statueras som nakna figurer och män med maktposition i samhället. Konst och hantverksmässiga objekt kan således ha ett starkt inflytande på hur användare upplever trygghet på platsen. Ett försök till att använda sig av könsneutral eller icke stereotypiskt konstverk eller hantverksobjekt kan följaktligen vara en trygghetsskapande åtgärd för den fysiska miljöns utformning (ibid.).

3.4 Sammanfattning om trygga stadsrum

Människor upplever trygghet på olika sätt i offentliga miljöer. Trygghet är baserat på tidigare upplevda erfarenheter och den fysiska förutsättningen. Ett större naturligt flöde av människor på en plats förknippas ofta med trygghet för en ensam individ. Att bli sedd av andra människor, eller att ha människor omkring sig kan upplevas som tryggt. Jane Jacobs (1961) beskriver tre kriterier som kan förklara platsers fysiska förutsättningar kopplat till människors trygghet.

Aktivitet på offentliga platser är en grundläggande förutsättning för att människor ska känna sig trygga. Jan Gehl (1971) nämner tre olika typer av aktiviteter som kan ske på offentliga platser. Viss typ av aktivitet kan vara mer trygga än andra. Aktiviteter på en offentlig plats är beroende av en vilja och behov från människor. Inom gestaltungsarbeten ges exempel från Göteborg stad (2014) som visar på fyra utformningsprinciper. De fyra principerna kan verka trygghetsskapande på en plats.

4. Malmö stads planeringsarbete

4.1 Trygghetsskapande åtgärder

Malmö stad arbetar i hög grad med att främja integrering av olika aktiviteter i offentliga rum (Malmö stad 2018a). En tydlig vision för Malmö stad är att utveckla stadens torg och parker med höga arkitektoniska ambitioner. Avsikten är att de ska bidra till bättre mötesplatser för kultur, arrangemang och kreativitet (Malmö stad 2018b). Malmö stad menar även på att hög kvalitet på platser ökar stadens attraktionskraft. I Malmö stads planeringsprogram (2018a) tar de hänsyn till platsers placering och utformning för att skapa en öppen och inbjudande plats som erbjuder något för alla individer i samhället (Malmö stad 2018a).

4.1.1 Mångfunktionalitet

En viktig del, enligt Malmö stad, är att skapa offentliga platser med funktionsblandning, för att öka tryggheten bland människor (Malmö 2018b). Mångfunktionalitet av ytor skapar närvaro och aktivitet på en plats under en större utsträckning av dygnets timmar (Malmö 2018b). Genom att skapa fler mångfunktionella ytor ökar det sannolikheten för fler spontana mötesplatser (Malmö 2018b). För att tillgodose en bra mångfunktionell yta menar Malmö stad (2015) att platsens placering och storlek är två avgörande faktorer. Platsens placering är viktig för att locka många besökare, genom att göra det geografiskt lättillgängligt. Platsens storlek ger fler möjligheter till olika aktiviteter (Malmö stad, 2015).

4.1.2 Spontana mötesplatser

Spontana mötesplatser i människors vardagssituationer visar sig vara gynnsamt och minska fördomar gällande rasism, homofobi och åldersdiskriminering (Malmö stad, 2015). Malmö stads trygghetsarbete syftar även till att öka tillit för andra människor ”ju mer kontakt vi har med andra grupper, desto mindre blir vår misstänksamhet mot dessa” (Malmö stad, 2015). Spontana aktiviteter i offentlig

miljö är således en väsentlig del, för att människor ska lockas till att använda platsen (ibid.).

För att människor ska utöva spontana aktiviteter på en plats, menar Malmö stad (2015) att platsens utformning ska avläsas med enkelhet från användaren. En god orienterbarhet kan beskrivas som en grund till vad som utgör en bra aktivitetsyta. En annan förutsättning för att skapa en god aktivitetsyta, är att användaren på ett lekfullt sätt ska kunna utnyttja platsens rum oavsett ålder (ibid.).

4.2 Malmö stads profileringsarbete

Malmö stad arbetar mycket med profileringsarbete, där platser med ovanligare eller resurskrävande aktiviteter, bygger på särskilda intressen (Malmö stad, 2015). Arbetet bidrar till en starkare profilering för Malmö som stad och lockar fler besökare till platser eller områden. Tanken är att vissa platser eller områden ska få en starkare identitet och bidra till integrering av flera olika användare (ibid.). Aktiviteter som kan kopplas till Malmös profilering kan vara skateboard, bmx, klättring, agility, parkour med flera. En betydande roll i profileringsarbetet av Malmö stad, är att inspirera nya användare i staden till att röra sig, träffa människor och testa nya upplevelser (ibid.).

I Malmö stad finns en stor skateboardanläggning som heter Stapelbäddsparken. Stapelbäddsparken anlades år 2005 och är en världskänd anläggning bland skateboardåkare och andra intresserade (Malmö stad, 2015). Parken upprätthåller en hög kvalité som staden gärna utmärker sig med (ibid.). Att Stapelbäddsparken har fått ett stort positivt gensvar bland användarna och för stadens varumärke har fått Malmö stad att inspireras mer av skateboard som en attraktiv spontan aktivitet (ibid.). Malmö stad menar att ”spontan användning uppkommer när behov finns där anlagd yta saknas för att tillgodose dessa” (ibid.). Vidare menar Malmö stad (2015) att skateboard har varit en viktig del för att profilera Malmö som en ”ung, aktiv och tillåtande stad”.

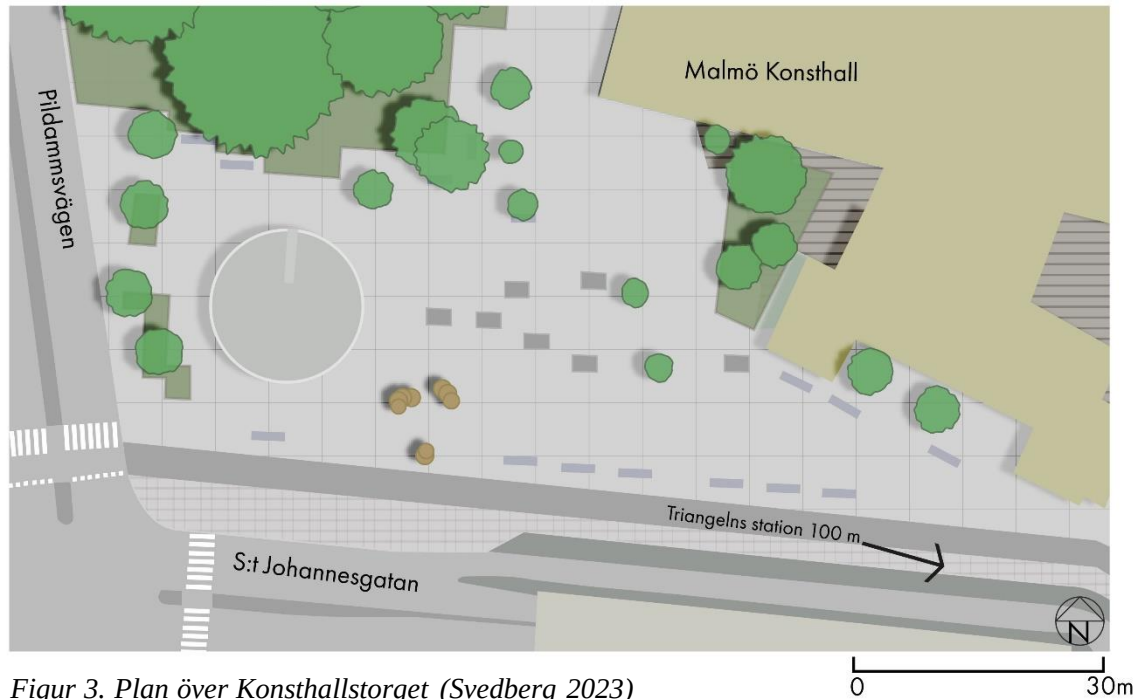
5. Nobeltorget och Konsthallstorget



Figur 2. Översiktskarta över Malmö. © Lantmäteriet 2023, bearbetad av författaren.

Konsthallstorget och Nobeltorget är två centrala torg belägna i Malmö. Båda torgen är skateanpassade och har tidigare aktiverats av kommunen för att gynna skateboardåkning och öka variation av användningsområden. Konsthallstorget och Nobeltorget är två viktiga knutpunkter för kollektivtrafik, vilket medför ett stort flöde av människor. Torgen skiljer sig åt i material, storlek, placering och kontinuerlig användning.

5.1 Konsthallstorget

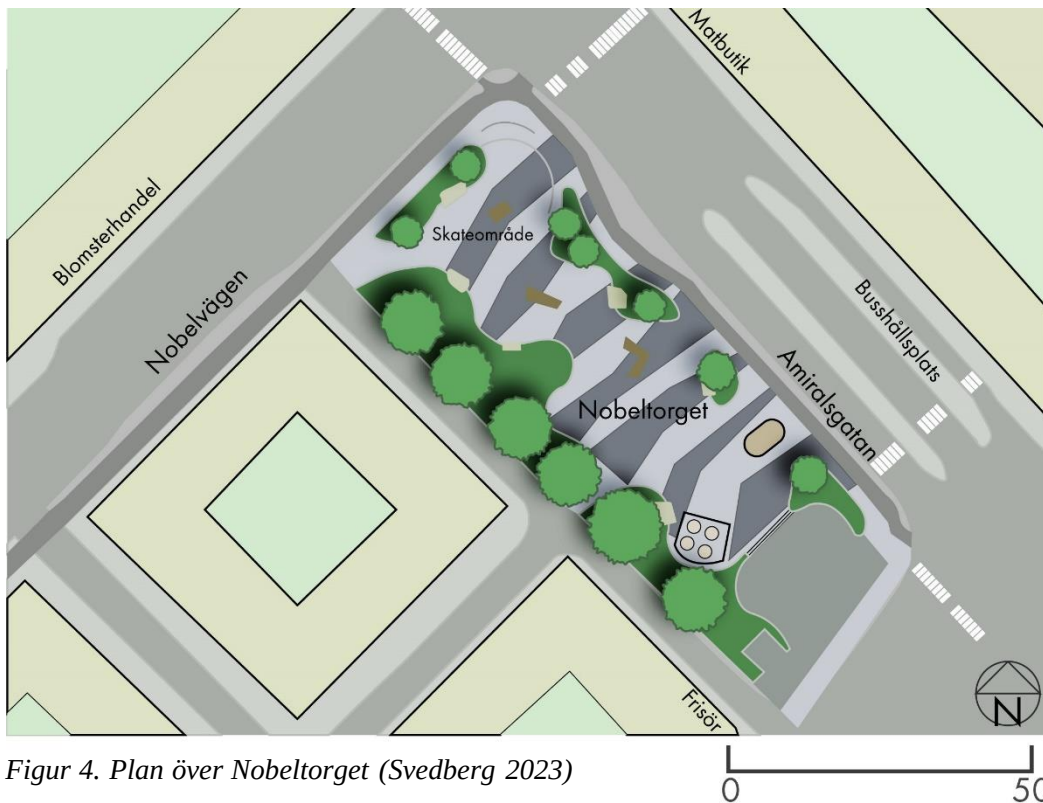


Figur 3. Plan över Konsthallstorget (Svedberg 2023)

År 2014 fick White arkitekter, i uppdrag av Malmö stad och Svenska kyrkan, att omgestalta Konsthallstorget till "ett hållbart och attraktivt stadsrum mitt i centrum" (White arkitekter, 2021). Konsthallstorget är ett prisbelönt och mycket väl omtyckt torg bland besökare och olika brukargrupper. Konsthallstorget är beläget utanför Malmös konsthall i nära anslutning till stationen och köpcentret Triangeln. Torget har en omslutning av två trafikerade bilvägar, en park för lek och rekreation, byggnader med olika verksamheter, cykelstråk och Malmös konsthall. Konsthallstorget är bland annat känt för sin cirkelformade scen, och konstverk skapat av Tony Cragg.

Torget används idag för bland annat skateboardåkning, filminspelning, uppträdande, cirkelträning, pardans och andra interagerande aktiviteter (White 2021). Konsthallstorget används också som en plats för temporär konst och utställning. År 2022 ställde bland annat Malmö Konsthall tillsammans med Bryggeriets gymnasium ut en avbildning av ett rymdskepp som var anpassad att åka skateboard på (Malmö stad, 2022). I samband med utställningen hölls en tävling för skateboardåkare arrangerat av Gustav Svanborg Edén (ibid.). Detta är ett av flera sätt Malmö stad arbetar på för att aktivera en plats.

5.2 Nobeltorget



Nobeltorget är beläget i stadsdelen Norra Sofielund och är placerat i korsningen mellan Amiralsgatan och Nobelvägen. Torget anlades först år 1932 efter ritningar av stadsplaneraren Erik Bülow-Hübe. Nobeltorget har sedan sin tillkomst genomgått olika ombyggnationer och gestaltningar. Det har funnits behov från kommunens sida att fräscha upp Nobeltorget eller omgestalta platsen då det under en längre tid varit stigmatiserat som ett problemområde (Malmö stad 2016). Platsen ansågs länge vara oattraktiv, otrygg och otillgänglig för många besökare innan den nya gestaltningen tillkom år 2016.

I uppdrag från kommunen fick arkitektbyråerna Atkins, Berg & Dahl, White arkitekter och Urban Art Solution ge skissförslag och projektera det som idag är Nobeltorget (Atkins u.å.). Nobeltorget skulle bli en ny attraktiv mötesplats för Malmös befolkning och ses vara en viktig knutpunkt för kollektivtrafiken (Atkins u.å.). I gestaltungsförslaget från Atkins visas tänkta aktiviteter, som ska rymmas på torget under hela året (Atkins 2015). En planerad aktivitet som fått stor uppmärksamhet är bland annat skateboard. Gestaltungsförslaget visar på att tänkt skateboardåkning sker på torget sida närmast Nobelvägen. Nobeltorget har efter den färdiga omgestaltningen år 2016 aktiverats på olika sätt där bland annat Gustav Svanborg Edén satt dit flyttbara objekt som har en konstruktion både för skateboardåkning och konstnärligt uttryck (Atkins u.å.).

6. Intervjuer och analyser

6.1 Platsanalys

Utifrån de fyra utformningsprinciperna gjordes platsbesök på Nobeltorget och Konsthallstorget för att ta reda på om de två platserna uppfyller kraven för trygghetsskapande gestaltning (Göteborg stad, 2014).

6.1.1 Konsthallstorget

Mångfunktionalitet

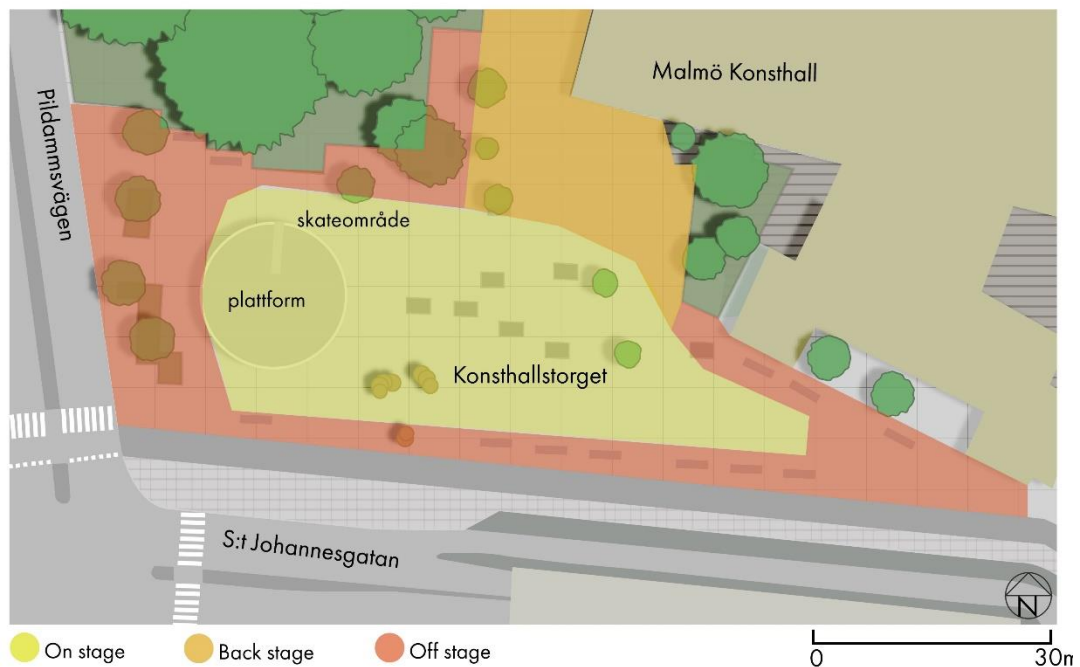
Konsthallstorget rymmer objekt som har fler användningsområden. Den stora runda plattan kan verka som en scen för uppträdanden, dans, skateboard, träning med mera. Torgets granitbänkar kan användas som skateobjekt samt sittplats. Torgets yta upplevs vara tillräckligt stort för att omfatta flera användningsområden.



Figur 9. Mångfunktionella objekt på Konsthallstorget (Svedberg 2023)

On stage, back stage, off stage

Konsthallstorgets rumsuppdelning omfattas till största del utav on stage, där den cirkelformade plattformen har en betydande roll. Torget har få barriärer, och brukare kan sannolikt bli exponerade. Det finns ett mindre utrymme vid torgets norra del, som kan uppfattas som off stage. Torget erbjuder många sittplatser och valmöjligheter som delas in i rumsligheten back stage. On stage, back stage och off stage upplevs vara relativt tydlig på grund av Konsthallstorgets objekt i förhållande till torgets yta och storlek.



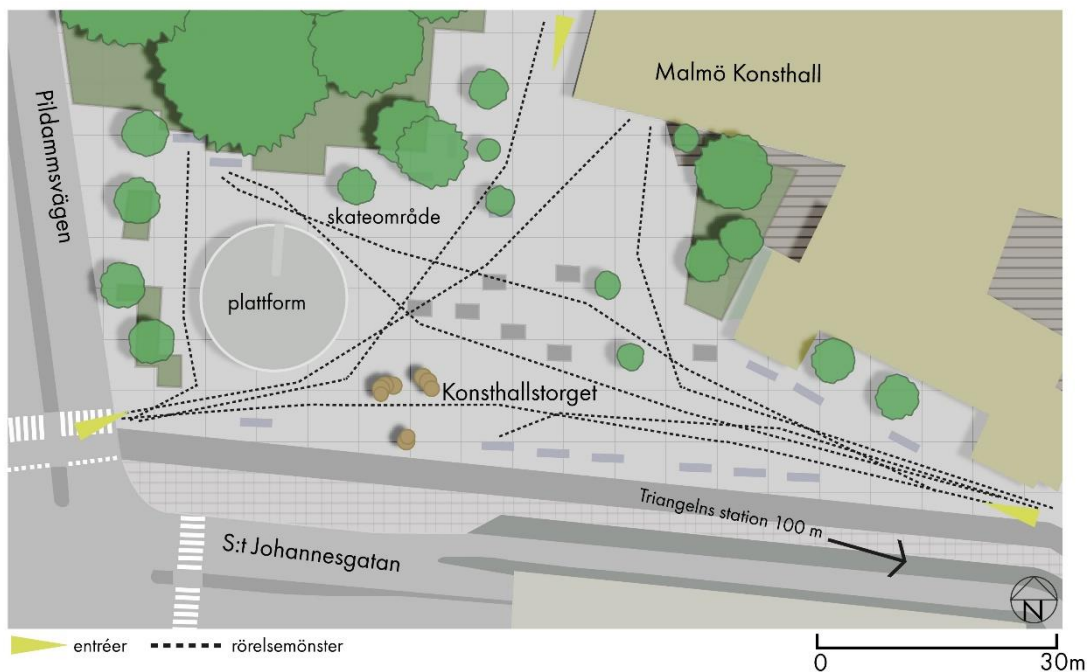
Figur 10. Illustration över Konsthallstorget (Svedberg 2023)

Orienterbarhet

Konsthallstorget har tre diskreta entréer och torget upplevs som öppen rumslighet. Platsen har få barriärer och ger god översikt för en användare. Konsthallstorget upplevs som en enkel plats att avkoda dock framgår det mindre tydligt om rörelsemönstret är ett medvetet val bland användarna. De flesta brukare rör sig på torget för att sätta sig ned. Andra brukare rör sig mer sannolikt i utkanten av torget.



Figur 11. Fotografier av Konsthallstorget (Svedberg 2023)



Figur 12. Entréer och rörelsemönster över Konsthallstorget (Svedberg 2023)

Kringgå stereotypiska normer i form av konstverk, statyer eller figurer.

På Konsthallstorget finns tre konstverk, "Points of view", skapat av Tony Cragg. Konstverken är pelare i form av en organisk efterliknelse och skjuter upp 12 meter i luften. Konstverken visar ingen antydning på objektifiering av kvinnor eller män och kringgår därav stereotypiska normer.



Figur 13. Points of view, Konsthallstorget (Svedberg 2023)

6.1.2 Nobeltorget

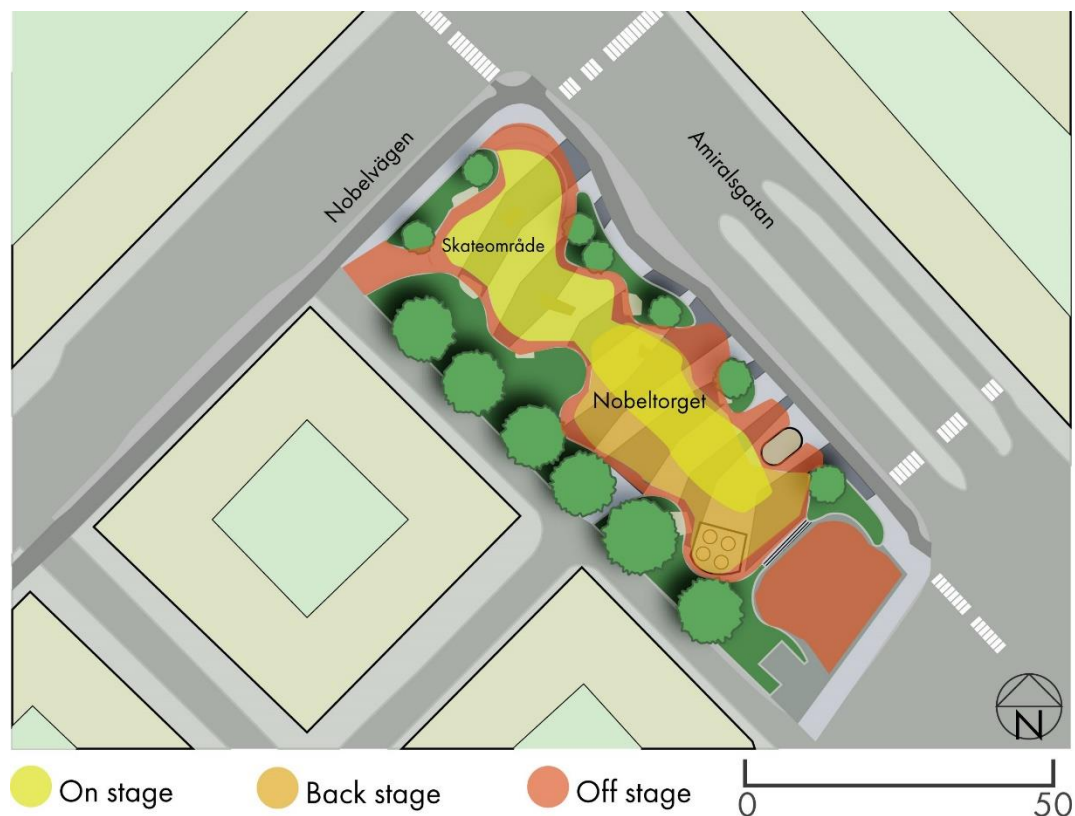
Mångfunktionalitet

Nobeltorget upplevs ha tillräckligt stor yta för att innefatta flera olika aktiviteter. På torgets syns fem utplacerade objekt i stål. Objekten kan användas som lekredskap eller till skateboardåkning. Objekten är flyttbara och kan vid behov omplaceras på torget. På Nobeltorget finns några utvalda betongobjekt som har stålkanter för att gynna skateboardåkning. Betongobjekten kan också användas som sittplatser. Därav tillgodoser Nobeltorget mångfunktionella ytor.



Figur 5. Objekt på Nobeltorget (Svedberg 2023)

On stage, back stage och off stage

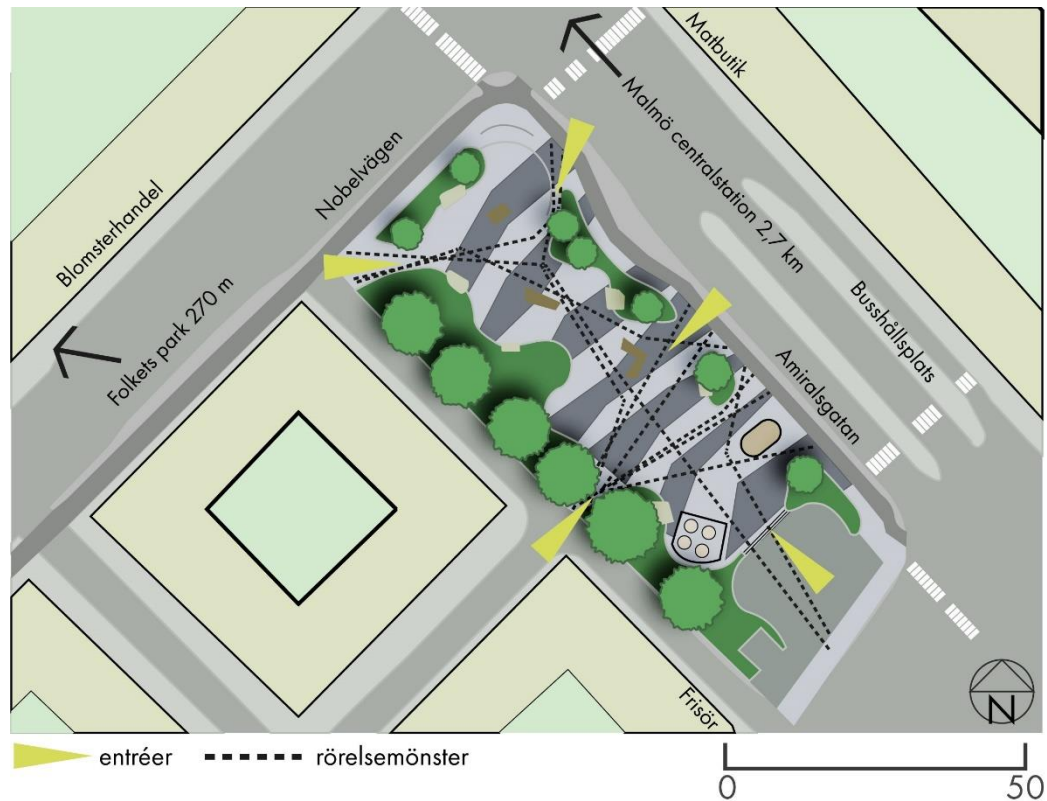


Figur 6. Illustration över Nobeltorget (Svedberg 2023)

Nobeltorget har en jämn fördelning av on stage och back stage, dock är off stage i utkanten av torget. På grund av få barriärer kring torget så blir platsen mer eller mindre öppen för alla användare. Det finns inte några direkta "gömsällen" på Nobeltorget för att utföra aktiviteter. På torgets skateanpassade yta råder on stage, och skateboardåkare kan bli exponerade för hela torgets brukare. Torget har många sittplatser i utkanten av skateboardområdet vilket kan minska intressekonflikter.

Orienterbarhet

Nobeltorget upplevs ha en god orienterbarhet med öppen rumslighet och god översikt från många håll. Det finns fem tydliga entréer till Nobeltorget vilket gör det enkelt att besöka och lämna platsen. Människor som vistas på platsen har ett tydligt rörelsemönster, vilket visar på en brukares medvetna koppling till torgets entréer.



Figur 7. Entréer och rörelsemönster på Nobeltorget (Svedberg 2023)

Kringgå stereotypiska normer i form av konstverk, statyer eller figurer.

Under platsbesöket fanns ett konstverk vid en av Nobeltorget entréer. Konstverket föreställde en kubistisk sammansmältning som en hommage till Axel Danielsson. De utplacerade skateobjekten kan även ses som konstnärliga skulpturer. Konstverken på Nobeltorget objektifierar inte en man eller kvinna och kringgår således stereotypiska normer.



Figur 8. Staty på Nobeltorget (Svedberg 2023)

6.2 Platsbesökta intervjuer

Under platsbesöken på Konsthallstorget och Nobeltorget kom jag i kontakt med användare för att få åsikter kring de två platserna. Texten som följer är en sammanställning från samtalen.



Figur 14. I dialog med brukare (Svedberg 2023)

6.2.1 Konsthallstorget



Figur 16. Bild över Konsthallstorget (Svedberg 2023)

I samtal med brukare på Konsthallstorget 2023-01-27

När jag närmar mig Konsthallstorget är torget fyllt med solljus under en kall vinterdag. Jag märker snabbt att det är ett stort flöde av människor som rör sig fritt över torgets alla delar. Vissa korsar torget med cykel, men de flesta promenerar igenom. Människor rör sig långsamt och planlöst över Konsthallstorget. Det är under en kortare sejour som människor sitter ned i solen, som en paus från annat i vardagslivet.

Jag passar på att ställa några frågor till två kvinnor som avnjuter en lunch i solen. De uppfattar Konsthallstorget som ett trevligt ställe dit de kommer mest under sommaren. Under vintertid upplever de att det är lite tråkigt eftersom det är färre skejtare och aktiviteter på plats. ”Vi märker ofta av skejtare på torget, men mest under vår, sommar och höst. Det är kul när det händer saker här. Ibland kan det vara stressigt när skejtare är här och man ska gå igenom torget. Man vet liksom inte vart man ska ta vägen.” I en fråga huruvida de upplever trygghet på torget menade båda kvinnorna att de kände sig väldigt trygga. Samtidigt menade de på att torget kan vara lite otryggt framåt kvällarna när det är mörkt. ”Det känns lite otryggt på kvällarna, det är så få människor i rörelse här då.” Jag frågar vidare om

skateboardåkning på något sätt kan verka trygghetsskapande. ”Ja kanske, det är ju skönt när det är andra människor på plats. Vi känner inte att vi är otrygga bland skateboardåkare.” Vidare ställer jag en fråga för att få deras synpunkt av skateboardåkning på offentliga platser. ”Det är jättebra, det behövs mer sådant i Sverige. Just för den här platsen hade det varit tomt och tråkigt utan skejtare. Det är underhållande att sitta och titta på. Det blir inte stelt om man kollar på när de åker.” Jag rör mig vidare runt torget för att leta efter fler informanter. Konsthallstorget börjar bli folktomt och det är mindre rörelse. Flödet av människor ebbar ut när solen på Konsthallstorget försvinner och det närmar sig eftermiddagstid. Dagens platsbesök får vara tillräckligt för idag.

I samtal med brukare på Konsthallstorget 2023-02-02

Under mitt andra platsbesök var huvudsyftet att hitta fler informanter och få mer information bland användare. Det var under en solig torsdagsförmiddag jag förväntansfullt besökte Konsthallstorget.

Det tar inte lång tid innan jag får tag i en besökare som sitter ned strax utanför Malmö Konsthall. Den unga mannen njuter av solen med en kaffekopp i handen. Jag frågar informanten om han kan ge mig några synpunkter på Konsthallstorget, ”jag tycker om torget, det känns lugnt och avslappnat.” Vidare konstaterar informanten att han känner sig trygg på Konsthallstorget, ”här känner jag mig alltid trygg.” När jag vidare frågade om han känner någon skillnad i trygghet på Konsthallstorget och Nobeltorget besvarar han frågan snabbt ”Nobeltorget är helt annorlunda tycker jag. Det är mer stökigt där och ofta missbrukare. Jag känner mig inte alls trygg där.” Jag försökte vidare ta reda på varför Konsthallstorget upplevs som en trygg mötesplats. Mannen förklarar sedan ”Konsthallstorget har mer liv och rörelse. Det är folk runt omkring en och det är avslappnande. Det är trevligt när det är skejtare på platsen, det bidrar till en attraktionskraft för platsen. Det känns naturligt att sitta och titta på när de åker utan att man stör. Ibland går det vilt till, men jag har ingenting emot det.” Vidare menar informanten att platsen kan upplevas som lite tråkig, färglös och har en avsaknad av formstark gestaltning.

Jag närmar mig en äldre herre som sitter ner vid sidan av torgets plattform. Han njuter av solljuset och delar gärna med sig av sina upplevelser på Konsthallstorget. ”Jag tycker om det här torget, dock brukar jag mest hålla mig till parken här nästintill.” Informanten menar sedan på att han känner sig trygg på Konsthallstorget och att det ofta är ett stort flöde av människor. ”Jag har sett många skateboardåkare på platsen. De är ofta här och åker.” Jag frågar informanten vidare hur han upplever skateboardåkare på platsen, ”jag känner mig mer trygg när det är liv och rörelse. Jag tycker det är positivt att de håller till här.”

En intresserad medelåldersman kommer förbi och hoppar in i samtalet, ”ja jag tycker det är tryggt med skejtare på platsen. Det är härligt att det finns en mångfald bland skejtare. Folk i olika åldrar skejtar ju här på platsen. Det är jättekul att se.” Under tiden som jag pratar med de två informanterna ser jag en skateboardåkare inta platsen. Skejtaren går direkt till plattformen för att lämna av sina tillhörigheter och sätter snabbt i gång sitt åkande. De två informanterna inspekterar skejtarens rörelser och menar sedan på att det är en bra aktivitet på platsen. Det inför mer liv, rörelse och trygghet.

6.2.2 Nobeltorget



Figur 15. Bild över Nobeltorget (Svedberg 2023)

I samtal med brukare på Nobeltorget, 2023-02-02

Mitt första platsbesök på Nobeltorget sker under en solig februaridag. När jag närmar mig torget är det ödsligt och obefolkat. Det upplevs som lite stökigt och ej omhändertaget. En cykel ligger slängd i en växtbädd, det ligger stora jordklumpar på marken och i växtbäddarna är det stora gropar. Jag tar mig in på torget och går planlöst runt för att se detaljer i gestaltningen. Det finns inga barriärer mellan bilvägarna och torget. Detta skapar bullerljud från bilvägarna och är påtagligt. Det upplevs som en stressig miljö när det är mycket trafik kring torget. Det tar inte lång tid innan jag förstår att Nobeltorget används till största del som en passage.

Människorna upplevs som stressade och ingen verkar intresserad av att slå sig ned på torgets bänkar.

Efter många försök att komma i kontakt med människor på Nobeltorget möter jag en informant som gärna svarar på några frågor, ”okej, du får 3 minuter på dig”. Jag frågar informanten vad hon tycker om Nobeltorget och om hon upplever torget som en trygg plats. Informanten bor i närheten och passerar torget ofta, nästan varje dag. ”Jag brukar gå igenom platsen på dagtid, men undviker den helst när det är mörkt, då upplever jag platsen som mer otrygg.” Kvinnan menade vidare på att platsen upplevs som tråkig och att det inte är någon plats hon gärna stannar på ”jag brukar mest gå igenom torget när jag är påväg till bussen eller butiken”. När jag frågade kvinnan om hon märkt av närvaro bland skateboardåkare besvarade hon utan en tvekan ”ja, absolut, jag har många gånger sett skejtare här”. Informanten upplever skateboardaktiviteter som en positiv känsla ”det känns kulturberikande och skapar mer liv och rörelse”. Hon menar vidare på att det är mer aktivitet som behövs för platsen. Jag frågar informanten om hon hade upplevt skillnad av trygghet från skateboardåkares aktivitet. Kvinnan svarade att det inte hade gjort någon större skillnad ”kanske lite, eftersom det är mer aktivitet”. Sedan stämmer hon in att det är skönt när det finns aktivitet och rörelse på platsen.

I samtal med brukare på Nobeltorget 2023-02-11

Mitt andra platsbesök på Nobeltorget var under en solig lördagsförmiddag. Trafiken runt omkring var betydligt lugnare. Flödet av människor var dock mindre på Nobeltorget. Under besöket märktes en stor skillnad av antal brukare på platsen. Jag kom i kontakt med några småbarnsföräldrar, där barnen lekte runt på platsens flyttbara skateboardobjekt. I en fråga om hur informanten upplever och vad han anser om platsen idag svarade en av småbarnsföräldrarna att ”det är en trygg plats, torget är mycket bättre idag än tidigare”. Informanten hade bott nära Nobeltorget under en längre tid och kunde förklara hur det var på platsen redan innan den nya gestaltningen ”tidigare var det otrevligt att vistas här, många brukare drack alkohol och det var ofta hetsig stämning”. Nobeltorget nya gestaltning erbjuder offentliga toaletter som är gratis att använda ”jag tycker det är jättebra för platsen, tidigare kunde folk gå runt bakom buskar och kissa vilket inte känns särskilt trevligt”. Vid en fråga om han brukar se skateboardåkare på platsen instämmer han ”ja, jag ser skejtare här lite då och då, oftast under sommaren”. I en fråga om informanten upplever skillnad i trygghet när skateboardåkare använder platsen svarade han, ”jag känner ingen skillnad på trygghet när de är här, men det är roligt att sitta och titta på duktiga skejtare”.

Efter ett kort möte med småbarnsföräldern går jag vidare för att höra med en kvinna som leker med sitt barn på platsen. Kvinnan beskriver Nobeltorget som "en tråkig och grå plats. Det är så mörkt här tycker jag, det finns potential, men då tror jag det behövs mer växtlighet och grönska". Informanten brukar inte vistas på Nobeltorget ofta, men upplever platsen som trygg. Kvinnan har märkt av att platsen används av skateboardåkare, "jag har sett många skejtare här tidigare. Jag tycker det är jättebra att de åker här, det är 100% positivt. Det blir liksom mer liv och rörelse." Informanten tycker det blir skillnad i trygghet för platsen när skejtare använder den. Hon menar på att en mer livlig plats med aktiviteter bidrar till en tryggare känsla. Därefter beskriver hon Konsthallstorget som ett bra exempel på en livlig och trygg plats som kontrast till Nobeltorget. "Skateboard är underhållande att titta på, jag tycker det är jättebra att det finns skatevänliga platser, som Nobeltorget". Jag tackar kvinnan för hennes svar och sätter mig ned på ett av torgens bänkar.

Torget är återigen tomt. Efter en halvtimmes väntan kommer en småbarnspappa med sin dotter som åker skateboard. Medan dottern skejtar runt på torgets granithällar passar jag på att ställa några frågor till föräldern. "Jag tycker Nobeltorget är en tråkig plats, det är ofta tomt här med mycket trafik. Det finns inga barriärer mot vägen, det skulle behövas något för att dämpa bullervolymen tycker jag." Informanten berättar vidare att han sällan kommer till Nobeltorget "jag går förbi torget ibland, men tycker det är för jobbigt med trafiken för att stanna till." Vid en fråga om hur mannen upplever trygghet på torget finns det ingenting särskilt som oroar honom "jag känner mig absolut trygg här". Känner du av skillnad av trygghet när skateboardåkare är här på torget? "Ja kanske lite, det blir en trevligare plats. Jag brukar se skejtare här ofta, kanske var fjärde gång jag går förbi här." När jag frågar informanten vidare om han anser att skatevänliga platser är positiv eller negativt säger han att "det är absolut positivt. Jag tycker det är bra för Malmö att skapa fler platser för skateboard. Ett väldigt trevligt initiativ från kommunen." Jag tackar informanten för hans svar medan han återgår till sin skejtande dotter.

6.3 Skateboardåkare tankar om Nobeltorget och Konsthallstorget från enkätundersökning

I en fråga där deltagare skulle beskriva sina upplevelser kring Konsthallstorget svarade många på att de var positiva upplevelser. Konsthallstorget är för många skateboardåkare en trygg plats som betyder mycket för dem. De flesta deltagare menade på att Konsthallstorget är en plats där många skejtare hänger, möts och peppar varandra att åka. Torget upplevdes bland deltagarna som en urban miljö med minimalistisk och avskalad estetik. Många deltagare beskrev att platsen upplevdes som trevlig eftersom många människor rör sig däromkring eller sitter ned och bevakar skateboardåkandet. Andra användare som inte åker skateboard, ansågs vara positivt inställda till skateboard, där konflikter sällan eller nästan aldrig händer, ”folk visar uppskattning och hejar på eller stannar och snackar med en och frågar om de antingen får testa på eller om det är svårt och så vidare”. Av de få deltagare som någonsin fått klagomål eller hamnat i intressekonflikter berodde det på användningen av bänkarna på Konsthallstorget. Utomstående användare sitter ned på bänkarna medan skejtare vill åka på dem. Detta sker väldigt sällan då många skateboardåkare menar på att de har en grundrespekt och visar hänsyn till folk omkring sig.

När skateboardåkarna beskrev sina erfarenheter kring Nobeltorget visade det sig vara mestadels negativt. Platsen upplevdes som stressig och ödslig. Bullernivån från trafiknätverket samt de få barriärer skapar distraktion kring skateboardåkandet. Dessutom menar vissa på att de kringliggande bostäderna nära torget är en anledning till att inte åka skateboard där, ”jag känner att jag inkräktar om jag skejtar på Nobeltorget. Detta har som sagt att göra med placering mellan bostäder och den upplevda fotgängartrafiken på platsen.” Nobeltorget upplevdes för de flesta som en trygg plats bland skateboardåkare. I en fråga kring en jämförelse av trygghet mellan Konsthallstorget och Nobeltorget är Konsthallstorget en tryggare plats för skateboardåkare. I vissa eller många fall har skateboardåkare stött på missbrukare, alkoholmissbrukning eller hemlösa på Nobeltorget vilket har ingett en dålig erfarenhet av platsen och viss otrygghet.

I en fråga om vad en skejtare anser vara viktigt för att en offentlig plats ska upplevas som en bra ”skate plaza” bekräftade samtliga deltagare, att markmaterialets kvalitet och form är av största vikt. Markmaterialet kan vara avgörande för deltagarna till vart de väljer att skejta, ”jag kan inte betona tillräckligt hur avgörande underlaget är för att en offentlig plats ska kunna vara en skate plaza. Utan grundläggande faktorer blir alla saker som adderas mindre användbara.” På Konsthallstorget är markmaterialet till största del betongplattor i storlek 2x3 meter. Plattorna på Konsthallstorget är uppskattade bland många

skateboardåkare till skillnad från Nobeltorget markunderlag. På Nobeltorget ligger granithällsplattor i storlek 50x25 centimeter med märkbara sättningar och sprickor. Många deltagare menar på att markmaterialet på Nobeltorget är i alldeles för dåligt skick för att kunna åka skateboard där utan att fastna eller trilla. Om Nobeltorget hade haft lika bra, eller bättre underlag, än Konsthallstorget hade många deltagare övervägt att använda platsen oftare.

När deltagare i min enkätundersökning besvarade om de föredrar en skate plaza före en skatepark var svaren varierande. Många deltagare menade på humöret är avgörande för vart de väljer att skejta. Vidare menar skateboardåkare att de föredrar Konsthallstorget före en skatepark när de känner sig socialt utåtriktad och har ett mindre behov av varierande skateboardobjekt. Konsthallstorget upplevs som en social plattform med hög grad av interaktion med andra. Dessutom är Konsthallstorgets placering en viktig faktor till många deltagares preferens. Torget är centralt placerat med god tillgänglighet vilket gör att många deltagares vänner samlas här, ”ibland kommer jag hit för att träffa andra skejtare bara för att hänga.”

6.4 Expertintervjuer

Under två tillfällen gjordes separata intervjuer med yrkeskunniga kandidater som besvarade frågor kring skateboard, trygghet, planering, gestaltning och aktivering. I detta kapitel presenteras en sammanställning från båda samtalen.

Namn: Gustav Svanborg Edén

Datum: 6 februari 2023

Titel: Skatekoordinator, Malmö stad.

Bakgrund: Har åkt skateboard under större delen av sitt liv och arbetar på Malmö stad med att aktivera platser i Staden för att främja skateboard. Gustav har omtalats och varit verksam i podcasts, paneldebatter och artiklar kring sitt arbete.



Namn: Fredrik Angner

Datum: 9 februari 2023

Titel: Landskapsarkitekt, White arkitekter.

Bakgrund: Har som uppdrag i vissa projekt att arbeta fram skateanpassade offentliga ytor. Fredrik har åkt skateboard i över 20 år och är medlem i Sveriges Skateboardförbund. Han har medverkat i podcasts och paneldebatter kring inkludering av skateboard i staden.



6.4.1 Varför Malmö stad satsar på skateboard

Det har länge funnits ett stort engagemang från skateboardåkare i Malmö. Edén menar på att skateboard tidigt under 2000-talet blev populärt i Malmö på grund av ”DIY-platser”. DIY-platser har inneburit att skateboardåkarna själva har engagerat sig för att skapa skateboardplatser runt om i staden. Parallellt med DIY-platser sökte sig skateboardåkare till olika möjligheter att finansiera för att kunna

arbeta med evenemang och dylikt. Edén fortsätter samtalet med att säga ”det finns ett enormt driv från skateboardåkare i Malmö, vilket gör att kommunen är villig att satsa på aktiviteten”.

Edén berättar om hur Malmö stad, sedan tidigt 2000-tal, har satsat på skateboard som ett sätt att generera mervärde för staden. Sedan omkring 2000-talet har Malmös skateboardåkares grundinställning varit ”att göra någon nytta för skatevärlden, samtidigt som skatevärlden gör nytta för staden, genom att hitta gemensamma värden.” Edén menar också att skateboardåkare i Malmö har fattat tidigt att om de levererar någonting som är bra för staden så kommer skateboardåkare få möjlighet att göra eller skapa mer nytta för skatevärlden. Satsningen från Malmö stad handlar om en ömsesidig relation med skateboardåkare som bygger på tillit och förtroende.

”Tanken är alltid att göra någonting för skatevärlden, men också att göra något för allmänheten och tillför en funktion till platsen.” – Gustav Svanborg Edén (2023)

6.4.2 Hur städer gynnas över skateboard som aktivitet

I en fråga om hur städer kan dra nytta av skateboard menar Edén på att bjuda in skateboard till offentliga rum är viktigt då spontana möten sker. Till skillnad från exempelvis fotboll eller basket är skateboard inte en organiserad aktivitet. Edén berättar vidare om att som skateboardåkare kan du dyka upp på en mötesplats när som helst på dygnet. Vidare menar Edén att skateboard inte handlar om att tävla mot varandra, det handlar snarare om att mötas och stötta varandra. Sannolikheten är stor att det finns någon annan skateboardåkare på plats vilket gör att skateboardåkare kan utbyta ett kulturellt kapital, ”det fyller en social funktion och värden som är jätteviktig att ha med i staden.”

Angner resonerar kring huruvida staden kan dra nytta av att integrera skateboard och ger ett gott exempel på en plats som gynnat många användare. Observatorielunden i Stockholm har länge använts av skateboardåkare, men även andra brukargrupper som exempelvis alkoholister och missbrukare. Under en lång tid har materialet och kvalitén på plats varit förfallet. I ett projektarbete för några år sedan där Angner varit involverad bytte de ut de tidigare betongplattor som skejtare åkt på till nya granitplattor. Det nya materialet har gjort Observatorielunden till en mer populär plats för skateboardåkare och andra användare, menar Angner. Vidare berättar Angner att ”efter projektet har Observatorielunden blivit uppmärksam och internationellt och satt Stockholm på kartan vilket har gynnat Stockholm stads turism och attraktionsvärde.”

6.4.3 Planering för skateanpassad design från en landskapsarkitekts perspektiv

I mitt samtal med Fredrik Angner berättade han entusiastiskt över hur han som landskapsarkitekt har fått en egen roll med att i vissa projekt arbeta för att integrera skateboard in i stadens rum. Angner förklarar att det kan vara allt från små skateanpassade ytor till skateboardparker som ingår i hans arbete, ”oftast ritar jag platser som har en subtil hint till skejtare som visar på att här kan ni åka.” Skateobjekten ska smälta in i platsens kontext. Angner berättar vidare att han i början av sin karriär utgick mycket ifrån sig själv med hans egna erfarenheter kring designskapandet. Med tiden har han lärt sig att det främst handlar om att lyssna på brukarna, alltså skateboardåkarna som ska använda platsen.

”I början utgick jag ifrån mina egna preferenser och intentioner som en slags baseline, men sen förstod jag problematiken med göra platser för fler användare.” – Fredrik Angner (2023)

Genom att vara lyhörd och ta in brukares åsikter ökar sannolikheten till att skapa en väletablerad skateanpassad yta. En ordentlig brukardialog med så många synpunkter och åsikter som möjligt brukar vara ett bra koncept på hur en plats ska utformas. I planeringsarbetet är det väldigt viktigt att utgå ifrån kontexten, ”det blir alltid bäst om man är platsspecifik, det är svårt att kopiera tidigare välfungerande platser.” I många projektarbeten har Angner varit med om ”hostile architecture” där skateboard har exkluderats från platsen. Angner menar då på att skateboard inte alls platsar in för miljön och betonar vikten av kontext.

Vidare menar Angner att platsens rumsliga uppdelning har större betydelse än objekten i sig, ”man kan ha roligt som nybörjare i en ”vertramp” eller på en svår yta genom att bara rulla omkring.” På offentliga ytor reflekterar Angner om att det finns en stark vilja att bli sedd och att inte bli sedd. I samtalet rör vi oss in i teoribegreppen on stage, off stage och back stage. Platsens storlek har störst betydelse för den rumsliga uppdelningen, ”vi försöker skapa flera platser så att inte allt är en sammanhängande smet.” Den rumsliga uppdelningen kan verka trygg för flera brukargrupper där fler valmöjligheter kan minska konflikter och öka kvalité för samexistens.

”Det handlar om att skapa rum i rummet, vi skapar rumslig variation och bryter upp ett rum” – Fredrik Angner (2023)

6.4.4 Hur en plats aktiveras

En aktivering av en offentlig plats kan handla om mindre justeringar. Edén beskriver vissa projekt där de har satt in kanter eller bänkar som smälter in i den befintliga miljön. På Värnhemstorget har han exempelvis tillfört skatebara skulpturer som även fungerar som sittbänkar.

Edén tar sedan upp ett exempel där Konsthallstorget var en plats som i första hand fungerade bra till skateboardåkning. Bänkarna som fanns på platsen vid färdig anläggning höll dock inte länge för att skejta på. Edén fick då i uppdrag att ändra platsens material till ett mer hållbart material för skateboard som även skulle tillgodose mångfunktionalitet. I samband med det nya materialet hölls ett evenemangen för skateboardåkare för att uppmärksamma platsen ytterligare ”människor kring Konsthallstorget uppfattade att det kan hända fler saker där.”

På Konsthallstorget blev den stora cirkelformade plattformen en slags scen som var en anledning till att fler användare sökte sig till torget. Folk insåg att scenen var en bra plats för att söka bekräftelse eller visa upp sina aktiviteter. Edén berättar vidare att folkgrupper samlades på scenen för att dansa tango, hålla träningspass och gav spridning till fler aktiviteter.

”Aktivering fungerar som att smälla av en smällare och fånga uppmärksamhet, lämna någonting kvar så att livet på plats kan fortsätta och hoppas på att insatsen kan få hjulen att snurra i stadslivet.” – Gustav Svanborg Edén (2023)

6.4.5 Varför offentliga platser i Malmö aktiveras för skateboard

I samtalet berättar Edén om betydelsen kring varför det är viktigt att aktivera platser i stadens rum. Edén menar på att det är ”ett sätt att ta hand om den befintliga staden efter att platser har anlagts.” Vidare beskriver Edén att ”allt vi gör ska lämna någonting efter, vi gör ett evenemang och så lämnar vi allting kvar.” Edén berättar vidare om hur platser har en identitet och att människor kodar av normer ”om en människa har en relation till en plats och tänker ’här händer ingenting’ så kommer människan att helst undvika platsen.”

Fortsättningsvis nämner Edén att det finns många platser i Malmö som inte har någon tydlig identitet vilket ställer högre krav på brukare att de ska vilja använda platsen. Edén menar också att om folk utför en aktivitet på en plats ger det signaler till människor som därefter kan omtolka hur de upplever en plats. I samtalet fortsätter Edén förklara om hur en plats kan sända ut signaler som visar på att det är en levande plats, att det är en ”aktivitetsplats”. Därefter menar Edén att skateboard kan användas som ett verktyg för att skicka ut signaler till andra

användare att platsen ska upplevas som mer levande. Edén tillägger i samtalet att en plats som känns mer levande upplevs som tryggare ”ögon som tittar på vad som händer skapar trygghet.”

6.4.6 Utmaningar av att aktivera platser

Det finns inga garantier på att en plats används i högre grad efter ett aktiveringsarbete. I vissa fall kan platser riskera att falla i glömska och bli övergivna om de inte återaktiveras. Vidare menar Edén på att aktiveringarna är ett sätt att motverka ödsliga platser och i stället ge platserna mer liv.

Det finns ett risktagande i konflikter som kan uppstå bland fotgängare och andra användare på en skateanpassad yta. Exempel på problematik som skateboard kan föra med sig är störande ljud, oförutsägbart rörelsemönster och intressekonflikt. Innan Edén aktiverar en plats menar han på att konfliktlösningar kan vara stora utmaningar. Platser som aktiveras ska var tillräckligt stora där användare ska kunna ”förhandla”. Edén ger exempel där en skateboardåkare kommer från långt håll och annan brukare promenerar med sin hund. I situationen bör det finnas utrymme för att någon av parterna ska kunna väja undan för den andra. Fortsättningsvis menar Edén på att skateboard kan ge ifrån sig oregelbundet och störande ljud. ”Öron är en faktor som är bra att ha med i planeringen.” Stadens kontext är jätteviktig att ta hänsyn till i arbetet kring aktivering, menar Edén.

Nobelorget har varit en av Malmös platser Edén har försökt aktiverat. Han beskriver Nobelorget som ”en sammanfattning av många goda intentioner som inte riktigt funkat.” Vid Nobelorgets färdiga anläggning så fanns det inget riktigt liv på plats trots att torget delvis var designat till skateboard. Edén fick därefter i uppdrag att ge ett försök till att återaktivera torget genom att arrangera event och tävlingar för skateboardåkare. Vidare menar Edén på att det är ett svårarbetat torg då de grundläggande förutsättningarna på torget är bristande. I samtalet berättar Edén att markmaterial är det absolut viktigaste för att en skateboardåkare ska använda en plats. På Nobelorget finns sättningar och skarvar i marken vilket försvårar för skateboardåkare att rulla där. Om inte skateboardåkare har en egen vilja att ta sig till en plats så är det svårt att väcka platsen till liv för skateboardåkare. Kontinuerlig aktivitet på Nobelorget kan således bli svårt trots återaktivering.

7. Diskussion och avslutning

Skateboard har historiskt sett alltid haft en koppling till stadens rum och att utforska offentlig miljö ligger i kulturens natur (Borden, 2001). Skateboard verkar som ett kroppsligt verktyg, som en subkultur och som en spontan aktivitet (ibid.). Fungerar det överhuvudtaget som ett trygghetsskapande verktyg? Jag kommer bryta ned mina frågeställningar i ett resonemang som kretsar kring teorier från litteraturstudierna tillsammans med människors synpunkter från intervjuerna.

Trygghet är ett komplext begrepp som upplevs olika för varje individ (Boverket, 2010). Människors upplevda trygghet baseras på de fysiska förutsättningarna på en plats och tidigare upplevda erfarenheter (Boverket, 2010). Från litteraturstudien finns ett tydligt mönster som kopplas an till hur städer väljer att planera för trygghet. Det finns en koppling till Jacobs (1961) tre kriterier för trygghet, där Malmö stad, Göteborg stad och Boverket tar stöd från Jacobs teorier. Att upprätthålla en kontinuerlig aktivitet är något som korresponderas med trygghet. Litteraturstudien stämmer väl överens med den kvalitativa studien, att mänsklig aktivitet är ett trygghetsskapande attribut. Samtidigt är det nödvändigt med mänsklig närvaro, eller åtminstone en viss övervakning från andra människor runt en offentlig plats för att öka trygghet (Boverket, 2010).

Aktiviteter upplevs som olika och Jan Gehl (1971) har en teoretisk indelning av nödvändiga aktiviteter, valbara aktiviteter eller sociala aktiviteter. Aktiviteterna kan vara olika på en plats. Det kan spela stor roll vilken av aktiviteter som sker på en offentlig plats. I de flesta fall menar intervjudeltagare på att sociala eller valbara aktiviteter, där människor vistas längre, konverserar eller tar en plats i anspråk, upplevs vara betydligt tryggare än nödvändiga aktiviteter.

En plats som saknar aktivitet och upplevs vara ödslig kan i efterhand aktiveras. Angående frågeställningen *hur kan offentliga platser aktiveras genom att använda skateboard som verktyg?* beskriver Edén att en aktivering av en plats, för att gynna skateboard, kan innebära små justeringar av material. Ibland innebär en aktivering att tillföra objekt som ett komplement av platsen. En offentlig plats blir aktiverad då förändringar gjorts, och ett större deltagande bland brukare sker. Syftet är att alstra mer rörelse och aktivitet på en offentlig plats. Genom att göra

justeringar eller tillägg som lämpar sig för skateboardåkning, kan skateboarden användas som ett verktyg till att göra en plats mer aktiv och därav trygg. En aktivering innebär också att tillföra en mångfunktionalitet till en plats. Mångfunktionalitet är någonting Malmö stad prioriterar för att skapa en mer användbar och aktiv miljö.

Efter att Edén aktiverat Konsthallstorget med skateboard som verktyg har platsen blivit mer användbar och mångfunktionell för fler aktiviteter. Närvaro från skateboardåkare är vanligt förekommande och de flesta tycker att det är en underhållande aktivitet att se. Att platsen skapar liv från skateboardåkare kan alstra mer rörelse och bidra till en större attraktionskraft. Konsthallstorget erbjuder många faktorer en skateboardåkare eftersträvar, både socialt och fysiskt. Andra användare upplever platsen som tilltalande då de kan tillgodose deras behov samtidigt som skateboardåkare finner sig på Konsthallstorget.

I ett försök att återaktivera Nobeltorget så kvarstod svårigheter kring att få kontinuerlig aktivitet. Platsen är redan präglad av en identitet som människor har brännmärkt som tråkig och otrygg. Skateboard som kontinuerlig aktivitet har således inte fungerat väl för Nobeltorget. Många deltagare säger dock att när de väl ser en skateboardåkare på platsen upplevs det som positivt. Nobeltorgets kontext har en stor betydelse över hur platsen upplevs gällande trygghet.

I frågeställningen *vilka faktorer spelar roll för att en skateboardåkare ska ta en plats i anspråk?* beskriver skateboardåkare att markmaterialet är den mest fundamentala förutsättningen. Markmaterialet är mer eller mindre avgörande för att en skateboardåkare ska ta en plats i anspråk. Andra faktorer som är viktiga kan vara placeringen, kontext och humör. Om en skateboardåkare känner sig socialt utåtriktad fungerar Konsthallstorget som en bra mötesplats för att åka skateboard och interagera med andra människor. Det är även viktigt att skateboardåkare känner sig trygg på plats, liksom andra användare.

Nobeltorget upplevs som en negativt laddad plats bland skateboardåkare. De flesta menar på att platsen inte innefattar det mest fundamentala som krävs för skateboard – bra markunderlag. Platsen upplevs som ödslig och andra besökare vill helst undvika Nobeltorget eller ta den kortaste vägen igenom torget. När människor i stort sett endast passerar en offentlig plats, tillgodoses inte samma värden av trygghet, som människor som stannar upp och använder en plats (Gehl, 1971).

I frågeställningen *hur ser planeringsprocessen ut för trygghetsskapande gestaltning i staden?* Fann jag många insikter som kan vara värdefulla strategier.

En planerare har flera saker att ta hänsyn till gällande trygghetsskapande platser. Göteborgs fyra utformingsprinciper visar sig vara en bra modell att utgå ifrån i form av trygghetsgestaltning (Göteborg stad, 2014). Ur ett trygghetsskapande perspektiv kan exempelvis begreppen on stage, off stage och backstage vara en lukrativ uppdelning där brukare har fler valmöjligheter på en offentlig plats. Användare som kan välja att ”träna ifred” utan publik möjliggör att fler vågar använda sig av en plats (Göteborg stad, 2014). Med fler valmöjligheter ger upphov till fler aktivitetsformer så som nödvändiga, valbara och sociala aktiviteter som i sin tur bidrar till större sannolikhet för att uppleva trygghet (Gehl, 1971).

Som planerare är det viktigt att lyssna på brukargrupper, i synnerhet när det gäller att anpassa sin design till en mer specifik grupp, så som skateboardåkare. Genom att ha en tydlig dialog med brukargrupper minskar diskrepans och missnöje över önskemål, vilket kan medge positiv respons på en plats. Om en planerare använder sig av rätt design, material, dimensioner som är väl anpassat till skateboard minskar sannolikheten till ett behov att återaktivera platsen i efterhand. Exempelvis är det många skateboardåkare som menar på att markmaterialet är den viktigaste förutsättningen för att ta en plats i anspråk. Med rätt markmaterial på en offentlig plats ökar sannolikheten för kontinuerlig användning från skateboardåkare.

Många intervjudeltagare menar på att liv och rörelse på en offentlig plats är det som gör de mest trygga. Oavsett om det är skateboardåkare eller andra människor som vistas på en plats, så är den mänskliga närvaron det mest grundläggande för upplevd trygghet. Skateboard kan således användas som ett trygghetsskapande verktyg då det alstrar liv och rörelse på en plats. I samtal med brukare på plats så svarade samtliga att de inte upplever just skateboard som ett trygghetsskapande medel. Att skateboardåkare däremot finns på plats, sänder ut en tryggare signal, till skillnad från en obefolkad yta.

Eftersom de flesta intervjudeltagare upplever skateboard som ett positivt attribut på en plats, dras slutsatsen om att aktiviteten på något sätt upplevs vara trygghetsskapande. Från informanter framställs det att skateboard har en sekundär koppling till trygghet, snarare än primär koppling. Den sekundära kopplingen betyder att skateboard i de flesta fall tillför en aktivitet på en plats. Aktiviteten kan utstråla glädje, rörelse, livlighet och trygghet. Att en skateboardåkare annekterar en offentlig plats menar de flesta intervjudeltagare inte medför något negativt för platsen. Skateboardåkare i Malmö har en respekterande grundinställning till andra människor, enligt informanterna, vilket bidrar till att de sällan hamnar i konflikt med andra brukare. Därav är aktiviteten en framgångsrik del av Malmös profilering, där olika grupper kan samexistera.

7.1 Metodreflektion

Teorier i litteraturstudierna bestod till stor del av äldre teorier från 60-talet och 70-talet av Jane Jacobs och Jan Gehl. I dagens samhälle kan människors beteendemönster och samhällsplanering ha förändrats sedan teorierna publicerades. Jag ser dock en relevans av teorierna kopplat till dagens samhällsplanering. Dokument från Boverket, Malmö stad och Göteborg stad visar på liknande kopplingar till Jane Jacobs och Jan Gehls teorier vilket ger mig förtroende till teorierna.

Platsintervjuerna och enkätundersökningen har varit till god hjälp för att få förståelse över människors olika uppfattning. Utan kvalitativa studier hade kandidatuppsatsen saknat ett fördjupat innehåll. Vid undersökning av trygghet handlade det till stor del om att inhämta många olika åsikter för att sedan generalisera och dra slutsatser. Dessvärre finns inget facit som kan representera alla människors trygghetsuppfattning.

Vid användning av enkätundersökning fanns en brist gällande jämställdhetsperspektiv bland deltagarna. Materialet insamlat från skateboardåkare bestod av 85 procent män vilket representerar i största del den normativa gruppen av skateboardåkare. Intressant vore att diskutera ett resultat utifrån ett större spektrum av icke normativa skateboardåkare.

Vid platsbesökta intervjuer fanns en obalans över hur många människor som intervjuades på Konsthallstorget i jämförelse med Nobeltorget. Det var svårt att komma i kontakt med människor på Nobeltorget som därtill ville ge synpunkter. Orsaken var i synnerhet på grund av hur obefolkat Nobeltorget var under platsbesöken. Eventuellt hade en enkätundersökning nått ut till fler människor och varit mer träffsäker än de platsbesökta intervjuerna på Nobeltorget.

Referenser

Atkins (u.å.). *Nobeltorget, parallellt skissuppdrag*. <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Malmos-historia/Platser-och-byggnader/Malmos-torg/Nobeltorget.html> [2023-02-06]

Boverket (2010). *Plats för trygghet – inspiration för stadsutveckling*. <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2010/plats-for-trygghet/> [2023-01-23]

Boverket (2022). *Platsanalyser* <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/metoder/kunskapsinhamtning/platsanalyser/> [2023-03-20]

Boverket (2022). *Trygghet – ett mångtydigt begrepp*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/trygghet-och-brott/trygghetsbegreppet/> [2023-02-15]

BRÅ (2022). *Nationella trygghetsundersökningar 2022. Om utsatthet, otrygghet och förtroende*. (2022:9). Stockholm: Brottsförebyggande rådet. https://bra.se/download/18.1fdaf4118388f195ad78d5/1665399145004/2022_Nationella_trygghetsundersokningen_2022.pdf [2023-02-08]

Borden, I. (2001). *Skateboarding, space and the city: architecture and the body*. Oxford: Berg.

Gehl, J. (1971). *Life between buildings*. 1 uppl, Washington DC: Island Press.

Göteborg stad. (2014). *Parker och naturområden. Riktlinjer för jämställdhetsarbete*. <https://goteborg.se/wps/wcm/connect/7857827d-cb5c-4a37->

[a598461e8fc9db6c/Parker+och+naturomr%C3%A5den_Riktlinjer+f%C3%B6r+j%C3%A4mst%C3%A4lldhetsarbete.pdf?MOD=AJPERES](#)
[2023-02-03]

Habraken, N. (1998). *The structure of the Ordinary, Form and Control in the Built Environment*. London: MIT Press.

Patel, R. Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 1 uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Kärholm, M. (2004). *Arkitekturens territorialitet: till en diskussion om territoriell makt och gestaltning i stadens offentliga rum*. Diss. Lund: Lund universitet. <https://lucris.lub.lu.se/ws/files/4382198/1472315.pdf>
[2023-01-27]

Jacobs, J. (1961). *The death and life of great american cities*. 1 uppl. New York: Random House Inc.

Malmö stad (2015). *Program för aktiva mötesplatser Malmö*. <https://malmo.se/download/18.4cc94c3815be8cd0d0b1b980/1497247614757/Program%20f%C3%B6r%20aktiva%20m%C3%B6tesplatser.pdf>
[2023-01-24]

Malmö stad (2016). *Nobeltorget*. <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Malmos-historia/Platser-och-byggnader/Malmos-torg/Nobeltorget.html>
[2023-02-14]

Malmö stad (2018a). *Arkitekturstaden Malmö. Tillägg till översiktsplan för Malmö*. <https://malmo.se/Stadsutveckling/Tema/Bebyggelse-och-utemiljoer/Arkitekturstaden-Malmo.html>
[2023-02-02]

Malmö stad (2018b). *Översiktsplan för Malmö. Planstrategi*. https://malmo.se/download/18.4f363e7d1766a784af162af/1610100094509/%C3%96VERSIKTSPLAN%20F%C3%96R%20MALM%C3%96_antagen_31maj2018.l%C3%A5g.webb.pdf
[2023-01-28]

Sack, Robert D. (1986). *Human Territoriality, Its Theory and History*. 1 uppl. Cambridge: Cambridge University Press.

Wagenaar, H. (2011). *Meaning in Action. Interpretation and Dialogue in Policy Analysis*. 1 uppl. New York: Routledge.

Muntliga källor

Angner, F. Personlig kommunikation, Landskapsarkitekt i Stockholm. 2023-02-09

Svanborg Edén, G. Personlig kommunikation, Skateboardsamordnare på Fastighet- och gatukontoret i Malmö. 2023-02-06

Inspelat material finns att erhålla från författaren vid behov.

Figurförteckning

- Figur 1: Svedberg, A. (2023). *Skejtare*. [2023-03-01]
- Figur 2: Lantmäteriet (2023). *Översiktskarta*. Flygfoto. [Kartografiskt material].
<https://minkarta.lantmateriet.se> [2023-02-05]
- Figur 3: Svedberg, A. (2023). Plan över Konsthallstorget. [2023-02-10]
- Figur 4: Svedberg, A. (2023). Plan över Nobeltorget. [2023-02-11]
- Figur 5: Svedberg, A. (2023). *Objekt på Nobeltorget*. [fotografi]. [2023-02-08]
- Figur 6: Svedberg, A. (2023). Illustration över Nobeltorget. [2023-02-15]
- Figur 7: Svedberg, A. (2023). Entréer och rörelsemönster på Nobeltorget [2023-02-17]
- Figur 8: Svedberg, A. (2023). *Staty på Nobeltorget* [fotografi] [2023-02-08]
- Figur 9: Svedberg, A. (2023). *Mångfunktionella objekt på Konsthallstorget* [fotografi] [2023-02-09]
- Figur 10: Svedberg, A. (2023). Illustration över Konsthallstorget [2023-02-10]
- Figur 11: Svedberg, A. (2023). *Fotografier av Konsthallstorget* [fotograf] [2023-02-09]
- Figur 12: Svedberg, A. (2023). Entréer och rörelsemönster över Konsthallstorget [2023-02-15]
- Figur 13: Svedberg, A. (2023). *Points of view, Konsthallstorget*. [fotografi] [2023-02-09]
- Figur 14: Svedberg, A. (2023). I dialog med brukare [2023-02-20]
- Figur 15: Svedberg, A. (2023). *Bild över Nobeltorget* [fotografi] [2023-02-08]
- Figur 16: Svedberg, A. (2023). *Bild över Konsthallstorget* [fotografi] 2023-02-09]

Tack

Jag skulle vilja rikta ett stort tack till min handledare Karl Lövrie som med stort engagemang och värdefull input tog mig vidare i uppsatsen. Jag vill även tacka alla skateboardåkare för era fördjupade och personliga svar i enkätundersökningen. Sist men inte minst vill jag tacka Fredrik Angner och Gustav Svanborg Edén som utan tvekan ställde upp på intervju för att hjälpa mig i kandidatarbetet.

TACK SÅ MYCKET!